

En svensklärare jobbar till och med under sin SPECIALSJUKVÅRD

Vad händer, när en svensklärare inom vårdbranschen stannar tio dagar på Tölö Sjukhus p.g.a. en allvarlig operation? Nå, hon börjar fundera på sjukhusvistelsen och dess förberedande kontakter ur sitt professionella perspektiv som lärare. Vilka språkkunskaper behöver en finskspråkig sjukskötare med en svenskspråkig patient för att kunna bemöta patienten på ett lämpligt sätt och för att garantera patientsäkerheten? Vilka språkkunskaper behövs i telefonkontakterna före sjukhusvistelsen, dagen före operationen, laboratoriebesöket, efter själva operationen, på intensivavdelningen och på bäddavdelningen? Hurdana tankar har sjukskötarna om behovet av svenska språket? Hur känns det att sköta svenskspråkiga patienter med kanske lite bristfälliga språkkunskaper? Och var och hur vill sjukskötarna lära sig mera svenska? Eller vill de?

Jag har jobbat som svensklärare i vård- och socialbranschen på yrkehögskolan Laurea i sju år. På grund av långa distansarbetsdagar under pandemitiden började mina ögon bli trötta och jag fick synstörningar på sommaren 2020. En ny form av migrän, men samtidigt hit-

tade läkarna aneurysm i hjärnan och det krävde operation. Allt gick som planerat, och nu skriver jag om min värdväg ur erfarenhetsexpertens synvinkel.

I vilka situationer behöver en finskspråkig sjukskötare svenska?

Den första kontakten med patienten sker i telefon, och då går sjukskötaren igenom en viss lista över patientens bakgrundsinformation och medicinering och förklarar de stora linjerna i värdvägen. Det är något som vi övar grundligt på svensklektionerna också, och sjukskötaren behöver inte alls kunna perfekt svenska för att klara telefondialogerna, då samtalets gång är förutsägbar och samma frågor upprepas med endast lite variation. Lite svårare blir det om en svenskspråkig patient ringer till en köskötare för att fråga om eller ändra tidtabellen för sin operation eller undersökningar. Då måste man kunna reagera och samtidigt behärska bra kundbetjäning. Man hinner inte fundera på hur man säger datum och klocktider rätt, utan ska behärska tidsuttrycken automatiskt. De ska faktiskt repeteras på sjukskötersvensklektionerna.

Då jag väntade på besked om min operationsdag hade jag bara telefon-, sms- och brevkontakt med Tölö Sjukhus. Men när datumet var klart hade jag en förberedelsedag på neurokirurgiska polikliniken. Då tillbringade jag flera timmar med en sjukskötare, som tog upp detaljerad bakgrundsinformation, besvarade mina oändliga frågor om operationen, gav noggranna instruktioner om vad jag kunde äta och vilka tider, vilka mediciner behövdes och förklarade hur kirurgen kontakter de anhöriga genast efter operationen. Det är mycket krävande för en sjukskötare att diskutera allt detta med patienten, då det inte bara gäller att instruera. Inför en allvarlig operation ska sjukskötaren också bemöta patientens rädsla med sitt ordval, och då är det viktigt att kunna lugna ner patienten artigt och hänsynsfullt.

Före operationen tas det laboratorieprov och laboratorieskötarna ska kunna instruera patienten och berätta vad som händer i provtagningen. Laboratorieskötarna klarar sig med rutinemässiga repliker ifall det inte sker något oväntat. Efter laboratorieproven är det bara att vänta på premedicinering och operationsskötarens viktigaste uppgifter språkligt är att kunna lugna ner patienten och instruera patienten om rätt ställning, så då ska sjukskötaren kunna kroppsdelarna och prepositionerna bra. Det är väldigt viktigt att tala kort och koncist då patienten kan ha lite svårt att koncentrera sig.

På intensivavdelningen är tydlig kommunikation extra viktig. Min sjukskötare på intensivavdelningen gav mig tydliga instruktioner, sprutade vatten i munnen, höll mig i handen och underlättade min smärta och rädsla, frågade om smärtan, försökte få mig att röra på händerna och fötterna, gav medicin och tog mig till screeningundersökningar. Sjukskötaren på intensivavdelningen måste vara bra på att tolka patientens obegripliga och vaga kommunikation, vilket ju kan vara väldigt krävande.

På bäddavdelningen har sjukskötarna mera att göra med patienterna som de bemöter flera gånger per dag. Då jag skrev upp situationer där sjukskötaren behöver svenska blev det en lång lista: utdelning av mediciner, injicering av medicinsprutor, kontrollering av vitalparametrarna såsom blodtryck, feber och syresaturation samt kroppens rörelseförmåga. Och vidare duschning av patienten, sårvård, stygnborttagning,

hemförlovning, diskussioner med de anhöriga... det är mycket mera än att vara med på läkarronden och att dokumentera i patientdatasystemet. Så kraven på sjukskötarnas språkkunskaper är väldigt omfattande – det är svårt att lämna bort något. Tänk, att man studerar allt detta på en enda kurs i yrkeshögskolan efter gymnasiet eller andra stadiet!

Vilka tankar har sjukskötarna om svenska språket på bäddavdelningen?

Jag stannade på avdelningen i nio dagar så jag blev nästan stamkund där. Jag lärde mig mycket om arbetet på avdelningen och när jag orkade kommunicera med sjukskötarna mer, talade jag om kraven på språkkunskaper med både finskspråkiga och tvåspråkiga sjukskötare i olika ålder och erfarenhetsbakgrund. Det var intressant. Vad lärde jag mig då?

För det första var alla väldigt positiva till svenska språket och alla finskspråkiga skulle vilja lära sig mer. Det viktigaste är att kunna ord mycket, i synnerhet branschord för att klara sig i det kliniska arbetet. Man borde inte bry sig om språkfel eller misstag, även om några medgav att de inte vill tala svenska då de är rädda för fel. Där funderade vi tillsammans på hur farligt det egentligen är att läraren har pekat på fel med sin röda penna. Det kan sitta i länge, tyvärr.

Sjukskötarna verkade ha bra motivation att repetera och träna svenska även om det var länge sedan skoltiderna. Det viktigaste är att våga tala och förstärka självkänslan i kommunikationen. Skötarna och patienterna har ju samma klara mål, att förstå och bemöta varandra på riktigt utan att riskera patientsäkerheten. Självklart är det viktigt att lyfta fram patientsäkerheten då resurserna i sjukskötarnas språkundervisning tyvärr skärs ner år för år.

Vi funderade också på idéer hur sjukskötarna i arbetslivet skulle kunna förbättra sina språkkunskaper. Flera konkreta tankar kom fram. Det skulle vara fint att ha en öppen webbsida med tips om olika inlärningsplattformar på olika nivåer och länkar till lättlästa webbplatser på båda språken inom vårdbranschen samt aktuella nyheter. Några tyckte, att det skulle vara intressant att lyssna på en motiveringsföreläsning om hur man kan utveckla sina språkkunskaper i sjukskötarjobbet. Många nämnde, att det skulle vara fint om man kunde studera vårdsvenska med en skraddarsydd applikation och kanske också med

videoklipp och poddar. TV-serier och filmer om sjukhusvärlden väckte också intresse. Alla var överens om att det största behovet finns i att förstå och tala med patienten snarare än skriftlig kommunikation och presentationer. Också distansmottagningar kräver övning på svenska. Vi hade alltså väldigt omfattande och värdefulla diskussioner under min sjukhusvistelse.

Vad kan vi svensklärare göra för att förbättra sjukskötarnas språkkunskaper?

För mig var dessa diskussioner väldigt givande och inspirerande, och den här artikeln baserar sig på mina erfarenheter och anteckningar om diskussionerna på avdelningen. Vi alla, som undervisar i svenska för blivande sjukskötare, borde ännu mera koncentrera oss på kliniskt arbete och lämna texterna till självstudier. Vi är ansvariga för att förstärka muntliga färdigheter och förmåga att reagera också på oväntade situationer. Vi ska också koncentrera oss på sjukskötarens kärnkunskaper, vi utbildar inte läkare, tjänstemän eller företagare i vårdbranschen med våra otillräckliga resurser, utan vi måste våga koncentrera oss på det väsentligaste. Det betyder ord och fraser och repetition samt motivering. När vi planerar våra kurser, ska vi skilja mellan det som sjukskötarna absolut måste kunna, det som är bra att veta eller det som är kul att veta. Jag rekommenderar ingen kollega en sjukhusvis-

telse, men jag rekommenderar alla att intervjua sjukskötare i arbetslivet regelbundet om deras arbete.

Nationellt kunde vi svensklärare samarbeta mera. Vi kunde kanske göra en djupare behovsanalys av vad som är allra viktigast i vårdsvenskan, organisera strukturerade möten med språklärarna och professionella sjukskötare/hälsövårdare/rekryterare för att diskutera behov och konkreta mål. Vi skulle också utveckla modernt och aktuellt material, inte bara böcker och ordlistor, som både studerande och sjukskötare i arbetslivet skulle ha nytta av. Vi borde också fundera på det livslånga lärandet och göra något konkret som lätt skulle möjliggöra det. Och vi borde fundera tillsammans på hur vi kunde uppmuntra våra (blivande) sjukskötare att våga kommunicera muntligt med de språkkunskaper som de för tillfället har.

Ett stort tack för den goda vården på neurokirurgiska avdelningen 7 på Töls Sjukhus i maj 2021. Speciellt tackar jag kirurgerna och alla fina sjukskötare och annan personal på avdelningen. Jag skulle inte ha skrivit det här utan er. Tack till alla som delade med sig av sina åsikter och erfarenheter om svenska språket och jobbet. Ni fick mig att tänka på något annat än min hjärna. Jag lärde mig väldigt mycket av er och med denna artikel vill jag förmedla en del av ert jobb till mina svensklärarkolleger på alla stadier. ■

